

Warszawa, dnia 11 czerwca 2018 roku

Trybunał Konstytucyjny
al. Jana Christiana Szucha 12A
00-918 Warszawa

Skarżący:

R O

ul.

zastępowany przez:

radcę prawnego Adama Florczyka

adres do doręczeń:

Florczyk, Doscokcz i Wspólnicy

Kancelaria prawna

ul. Marywilska 65/74

03-042 Warszawa

Skarga konstytucyjna

Niniejszym, działając w imieniu mojego Mocodawcy – R O –
pełnomocnictwo w załączeniu – wnoszę skargę konstytucyjną na art. 1037 § 1 w związku z
art. 968 § 1 oraz art. 998 § 1 i art. 998 § 1 kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r.,
poz. 155)

oraz wnoszę o orzeczenie, że:

art. 1037 § 1, 2 i 3 w związku z art. 968 § 1 oraz art. 998 § 1 i art. 998 § 1 kodeksu postępowania
cywilnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 155)

jest niezgodny

1. z art. 2 w związku z art. 7 w związku z art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej
Polskiej, tj. zasadą demokratycznego państwa prawa poprzez naruszenie zasady
demokratycznego państwa prawa, w tym zasady lojalności państwa do obywatela oraz
zasady bezpieczeństwa prawnego w sytuacji, gdy nabywca nieruchomości po
uprawomocnieniu postanowienia w przedmiocie przysądzenia nieruchomości, na mocy
którego zaliczono jego wierzytelność względem dłużnika na poczet ceny nabycia, po
sporządzeniu planu podziału kwoty uzyskanej z egzekucji z nieruchomości zostaje
zobowiązany w trybie art. 1037 § 1 kpc do uiszczenia dodatkowej kwoty na poczet ceny
nabycia nieruchomości w zakresie, w jakim jego wierzytelność względem dłużnika nie

została uwzględniona w planie podziału, co rodzi brak pewności nabywcy do państwa w zakresie, w jakim zaskarżona norma prawna dopuszcza możliwość obciążenia nabywcy dodatkowymi obowiązkami oraz uszczupła jego majątek pomimo istnienia uprzedniego prawomocnego postanowienia określającego jego obowiązki.

2. z art. 2 w związku z art. 7 oraz art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tj. złamanie zasady demokratycznego państwa prawa oraz zasady dwuinstancyjności:
 - a. w sytuacji, kiedy nabywca nieruchomości po uprawomocnieniu postanowienia w przedmiocie przysądzenia nieruchomości, na mocy którego zaliczono jego wierzytelność względem dłużnika na poczet ceny nabycia oraz powstaniu planu podziału w istocie nie jest aktywnym uczestnikiem postępowania w zakresie postępowania zainicjowanego w trybie art. 1037 § 1 kpc, bowiem o wniosku komornika sądowego w przedmiocie zobowiązania go do dopłat dowiaduje się po doręczeniu mu postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy, przy czym wówczas przysługuje mu zażalenie do Sądu Okręgowego, co prowadzi do sytuacji w której może być aktywnym postępowania jedynie w jednej instancji, a zatem zostaje złamana zasada dwuinstancyjności postępowania,
 - b. w sytuacji kiedy nabywca nieruchomości po uprawomocnieniu postanowienia w przedmiocie przysądzenia nieruchomości, na mocy którego zaliczono jego wierzytelność względem dłużnika na poczet ceny nabycia oraz po powstaniu planu podziału, a następnie niewykonaniu przez niego postanowienia wydanego w trybie art. 1037 § 1 kpc obciążony jest nadmiernymi obciążeniami w postaci powstania tytułu egzekucyjnego względem niego (na mocy art. 1037 § 2 kpc) oraz powstania z mocy ustawy hipoteki na nabytej nieruchomości (na mocy art. 1037 § 3 kpc), co stanowi nadmierne obciążenie jego majątku w okolicznościach, gdy ponosi on wszelkie ryzyka związane z nabyciem nieruchomości, w tym brak zaliczenia jego wierzytelności względem dłużnika na poczet ceny nabycia.

Niniejsza skarga jest wnoszona na podstawie prawomocnego i ostatecznego postanowienia Sądu Okręgowego w O z dnia stycznia 2018 roku w przedmiocie oddalenia zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Rejonowego w S z dnia sierpnia 2017 roku (sygnatura akt), które zostało doręczone skarżącemu w dniu 9 marca 2018 roku. Skarżący nie wniósł od postanowienia Sądu Okręgowego w O z dnia marca 2018 roku nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Uzasadnienie

I. STAN FAKTYCZNY ORAZ PRAWNY

1. W dniu 9 marca 2018 roku skarżącemu doręczono odpis postanowienia Sądu

Okręgowego w O z dnia stycznia 2018 roku w przedmiocie oddalenia zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Rejonowego w S z dnia sierpnia 2017 roku (sygnatura akt). Powyższe postanowienie zostało wydane na podstawie poniższego stanu faktycznego:

2. W dniu września 2016 roku Sąd Rejonowy w S wydał postanowienie w sprawie egzekucyjnej z wniosku skarżącego oraz B w S przeciwko dłużnikowi K C oraz M C z udziałem B S.A., ZUS Oddział w O Inspektorat w S , Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w S , prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w S (sygnatura akt). Na jego mocy przysądzono na rzecz skarżącego nieruchomości, dla której utworzona została księga wieczysta nr za cenę zł, którą skarżący wniósł gotówką w kwocie zł i przez zaliczenie swoich wierzytelności wobec dłużników w kwocie zł. Orzeczenie nie zostało zaskarżone i stało się prawomocne.
3. W tym miejscu wskazać należy, że w dniu uprawomocnienia się postanowienia Sądu Rejonowego w S z dnia września 2016 roku skarżący uzyskał pewność w zakresie nabycia nieruchomości będącej przedmiotem egzekucji komorniczej, a jednocześnie uzyskał stwierdzenie, że jego wierzytelność została zaliczona na poczet ceny zapłaty. Jak wskazano powyżej, postanowienie stało się prawomocne.
4. W dniu sierpnia 2017 roku Sąd Rejonowy w S wydał postanowienie, w którym zobowiązał skarżącego do uzupełnienia ceny nabycia nieruchomości, dla której utworzona została księga wieczysta nr , przez wpłacenie w ciągu tygodnia od uprawomocnienia się orzeczenia kwoty zł. W uzasadnieniu wskazano, że po sporządzeniu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości okazało się, że nabywca (skarżący), uiszczając cenę, potrącił wierzytelność, która się w niej nie mieści. Sąd Rejonowy podniósł, że „fakt zaliczenia przez nabywcę własnej wierzytelności nie może go stawiać w lepszej sytuacji niż innych wierzycieli dochodzących zaspokojenia swych wierzytelności z tego samego majątku dłużnika”. W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy uznał, że cena zł, za jaką skarżący nabył nieruchomości została podzielona w pierwszej kolejności na koszty opłaty sądowej od przysądzenia (zł), koszty należne komornikowi (zł) oraz koszty należne wierzycielowi egzekwującemu B w S (zł). Ponadto z pierwszeństwa zaspokojenia korzystał wierzyciel hipoteczny, tj. B w S (zł oraz zł). Tak więc przed skarżącym zaspokojone zostały kwoty w łącznej wysokości zł. W konsekwencji skarżący został zaspokojony jedynie w minimalnym stopniu.

5. Od powyższego orzeczenia skarżący wniósł zażalenie.
6. W dniu stycznia 2018 roku Sąd Okręgowy w O oddalił zażalenie. W uzasadnieniu Sąd II instancji podzielił stanowisko Sądu Rejonowego.
7. Powyższe orzeczenie zostało doręczone skarżącemu w dniu 9 marca 2018 roku. Niemniej termin na wniesienie niniejszej skargi upływający w dniu 9 czerwca 2018 roku przypadał na sobotę. W konsekwencji skarżący był uprawniony do złożenia skargi w dniu 11 czerwca 2018 roku, tj. pierwszy przypadający na dzień wolny od pracy.

II. SPRECYZOWANIE ZARZUTÓW NIEZGODNOŚCI Z KONSTITUCJĄ

Skarżący zarzuca niezgodność art. 1037 § 1 kpc

1. *Jeżeli przy sporządzaniu planu podziału okaże się, że nabywca, uiszczając cenę, potrącił wierzytelność, która się w niej nie mieści, sąd, na wniosek komornika, zobowiąże nabywcę do uzupełnienia ceny w ciągu tygodnia. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.*
2. *W planie podziału komornik wymienia osoby, dla których jest przeznaczona suma przypadająca od nabywcy. W tej części plan podziału stanowi tytuł egzekucyjny przeciwko nabywcy.*
3. *Wierzyciel, któremu przydzielono roszczenie przeciwko nabywcy, nabywa z mocy samego prawa hipotekę na sprzedanej nieruchomości. Ujawnienie hipoteki w księdze wieczystej lub zbiorze dokumentów następuje na wniosek wierzyciela.*

w związku z art. 968 § 1 kpc

Nabywca może zaliczyć na poczet ceny własną wierzytelność lub jej część, jeżeli znajduje ona pokrycie w cenie nabycia.

w związku z art. 998 § 1 kpc

Po uprawomocnieniu się przybicia i wykonaniu przez nabywcę warunków licytacyjnych lub postanowienia o ustaleniu ceny nabycia i wpłaceniu całej ceny przez Skarb Państwa sąd wydaje postanowienie o przysądzeniu własności.

w związku z art. 1035 § 1 kpc

Niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o przysądzeniu własności komornik sporządza plan podziału.

z następującymi postanowieniami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej**art. 2 Konstytucji**

Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

w związku z art. 7 Konstytucji

Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

w związku z art. 64 ust. 1 Konstytucji

- 1. Każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia.*
- 2. Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.*
- 3. Własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności.*

oraz naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

w związku z art. 78 Konstytucji

Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.

III. UZASADNIENIE ZARZUTÓW NIEZGODNOŚCI Z KONSTYTUCJĄ

1. Art. 2 Konstytucji RP formułuje zasadę demokratycznego państwa prawa. Z zasady tej zgodnie z poglądami doktryny oraz orzecnictwem Trybunału wywiedziono zasadę zaufania obywatela do państwa (zwaną również zasadą lojalności państwa wobec obywatela, np.: sygnatura akt K 2/04), zasadę bezpieczeństwa prawnego oraz zasadę ochrony praw słusznie nabytych. Zasady te również odnoszą się do stosowania prawa przez państwo, a ich celem jest ochrona praw nabytych.
2. Wskazać należy, że Trybunał w wyroku z dnia 14 czerwca 2000 r. (sygnatura P 3/00) podkreślił, że zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez

nie prawa, mająca swoje źródło w art. 2 Konstytucji, opiera się na pewności prawa rozumianego jako pewność tego, iż w oparciu o obowiązujące prawo obywatel może kształtować swoje stosunki życiowe, a nie tego aspektu pewności prawa, który odnosi się do względnej stabilności porządku prawnego i ma związek z zasadą praworządności.

3. W orzeczeniu z dnia 24 maja 1994 roku (sygnatura K 1/94) „zasada zaufania w stosunkach między obywatelem a państwem przejawia się m.in. w takim stanowieniu i stosowaniu prawa, by nie stawało się ono swoistą pułapką dla obywatela i aby mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, iż jego działania podejmowane pod rządami obowiązującego prawa i wszelkie związane z nimi następstwa będą także i później uznane przez porządek prawny”.
4. Trybunał Konstytucyjny podkreślił również, że zasada ochrony zaufania obywatela do państwa nakazuje unikania sytuacji, w których obywatel znajdowałby się w swoistej „pułapce prawnej”. Za przykład takiej pułapki uznał regulację pozostawiającą organowi nieograniczoną, także czasowo, kompetencję w zakresie wzruszania prawomocnych decyzji. Możliwość taka powinna mieć charakter wyjątkowy, obwarowany ściśle określonymi przesłankami.
5. „Pułapka prawna polega w niniejszej sprawie na tym, że obywatel, opierając się na dokonanej przez organ władzy publicznej ocenie przesłanek nabycia prawa i działając w zaufaniu do dokonanej oceny, podejmuje istotne decyzje życiowe (np. rezygnacja z zatrudnienia), a następnie – gdy okaże się, że decyzje organu były błędne – ponosi wszelkie konsekwencje tych błędów. Dzieje się tak również wtedy, gdy obywatel swym zachowaniem w żadnej mierze nie przyczynił się do sformułowania błędnych ocen. W rezultacie ponoszenia tych konsekwencji obywatel znajduje się często w bardzo niekorzystnej dla siebie sytuacji – traci prawo do pobierania świadczenia i nie jest w stanie, ze względu na wcześniejszą rezygnację, uzyskać ponownie zatrudnienia. Taka sytuacja oznacza zawsze naruszenie zasady zaufania obywatela do państwa, niezależnie od oceny dokonywanej przez przyzmat zasady ochrony praw słusznie nabytych” (wyrok Trybunału z dnia 28 lutego 2012 roku, sygnatura K 5/11).
6. Tego rodzaju pułapka prawna, konstruowana na mocy zaskarżonych przepisów, zaszła w przedmiotowej sprawie. W tym przypadku polega ona na przyznaniu prawa własności przedmiotu egzekucji (nieruchomości) za określoną cenę (na poczet której zaliczono jego wierzytelność wobec dłużnika), a dopiero po sporządzeniu planu podziału – na wydaniu postanowienia (orzeczenie), na mocy którego skarżący (nabywca) zostaje zobowiązany do spełnienia dodatkowych świadczeń. Świadczeń tych nabywca nie mógł w żaden sposób przewidzieć w chwili wydawania postanowienia o przysądzeniu własności. Niemniej późniejsze inne ukształtowanie stosunku prawnego przez Sąd na

mocy art. 1037 § 1 kpc powoduje, że jednostka ponosi wszelkie negatywne konsekwencje niewłaściwej konstrukcji prawnej.

7. W doktrynie prawa pojawia się pogląd, że art. 1037 § 1 kpc ma zastosowanie *jeżeli przy sporządzaniu planu podziału okaże się, że szacunkowe określenie udziału wierzytelności nabywcy w cenie nabycia nie było trafne (np. przed uprawomocnieniem się postanowienia o przysądzeniu własności do postępowania podziałowego zgłosiły się osoby, którym przysługują ograniczone prawa rzeczowe z wyższym pierwszeństwem niż wierzytelność zaliczana przez nabywcę - art. 1036 § 1 pkt 4; zob. również uwagi do art. 1025) bądź było błędne, sąd wydaje postanowienie, w którym zobowiązuje nabywcę do uzupełnienia ceny w ciągu tygodnia* (komentarz do art. 1037 kpc, w: Manowska Małgorzata (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 506-1217, wyd. III).
8. Wskazać należy, że w istocie w obrocie prawnym obecnie istnieją dwa orzeczenia (postanowienie o przysądzeniu oraz postanowienie o zobowiązaniu), których treść jest w istocie całkowicie sprzeczna. Zgodnie z postanowieniem o przysądzeniu nabywca nabywa nieruchomości za wpłatą ceny oraz zaliczeniu części wierzytelności mu przysługującej. A zatem nabywca nie ma zobowiązania do uiszczenia żadnej dodatkowej kwoty, ponad tę którą już uiszczył. Na jego mocy nabył nieruchomość za określoną cenę, co jest potwierdzone orzeczeniem sądu. Tymczasem z postanowienia o zobowiązaniu – przy niezmienionym stanie faktycznym - wynika, że jednak jest on zobowiązany do uiszczenia dodatkowej kwoty. W konsekwencji kolejne postanowienie reguluje obowiązki nabywcy-wierzyiciela w sposób sprzeczny z postanowieniem o przysądzeniu.
9. Tym samym osoba nabywcy nie ma pewności co do prawa, a nawet nie ma i nie może mieć przybliżonej wiedzy, jaką ewentualnie kwotę należałoby uiszczyć lub jakie dodatkowe obowiązki jest zobowiązany wykonać. Podkreślam, że skoro organy egzekucyjne w chwili wydania postanowienia o przysądzeniu nie były w stanie określić, czy nabywca będzie zobowiązany do jakiegokolwiek jeszcze opłaty (pomimo posiadania szerokiej wiedzy w przedmiocie egzekucji), to tym bardziej nie mógł przewidzieć tego nabywca. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że wszelkie decyzje zmieniające uprzednio wydane postanowienia winny być wydawane w ściśle określonych uwarunkowaniach, jednoznacznych dla uczestników obrotu gospodarczego. Niemniej z zaskarżonej normy prawnej nie wynika, że poprzednie postanowienie traci moc lub zmienia się, ale wydane zostaje kolejne postanowienie, które jest sprzeczne z postanowieniem o przysądzeniu.
W konsekwencji nie można mówić, że nabywca nieruchomości może mieć jakkolwiek pewność co do prawa.

10. Co więcej, wskazać należy na doniosłe skutki prawne orzeczenia wydanego na mocy art. 1037 § 1 kpc w związku z art. 1037 § 2 i 3 kpc. W przypadku, gdy nabywca nieruchomości nie wpłaci w terminie kwoty, do której został zobowiązany, wówczas plan podziału stanowi tytuł egzekucyjny wobec nabywcy, a z mocy prawa powstaje hipoteka na sprzedanej nieruchomości. Powyższa konstrukcja prawna w istocie prowadzi do naruszenia prawa własności nabywcy nieruchomości, który w sposób niewspółmierny do celu zostaje obciążony obowiązkami. Co więcej, obowiązki te powstają w sytuacji, gdy nabywca uprzednio nie mógł i nie był w stanie ich przewidzieć.
11. Dodatkowo w przedmiotowej sprawie wszelkie sprawy są wydawane przez Sąd na posiedzeniu niejawnym. Sam nabywca nieruchomości ma niewielki wpływ na rozstrzygnięcia Sądu. Zgodnie z art. 766 kpc rozstrzygnięcia zapadają na posiedzeniu niejawnym w formie postanowień. Nabywca z jednej strony jest uprawniony do złożenia zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego, ale postanowienie Sądu wydawane jest na posiedzeniu niejawnym na wniosek komornika. W konsekwencji złamana tutaj zostaje zasada dwuinstancyjności postępowania. O postępowaniu przed Sądem Rejonowym nabywca dowiaduje się z chwilą doręczenia mu postanowienia o zobowiązaniu. Tak więc w istocie nie ma on możliwości bycia czynnym uczestnikiem postępowania przed sądem I instancji. Szerzej – zdecydowana większość orzeczeń sądu rejonowego na zasadzie art. 766 kpc zapada na posiedzeniu niejawnym – bez udziału stron. To zaś ogranicza prawo nabywcy do kwestionowania rozstrzygnięć sądu.
12. Po wydaniu postanowienia o przysądzeniu kolejnym krokiem postępowania egzekucyjnego jest sporządzenie planu podziału. W konsekwencji powstaje sytuacja, w której nabywca nieruchomości dopiero kilka (względnie kilkanaście) miesięcy później otrzyma ostateczną informację, w jakim zakresie i jaką kwotę jest zobowiązany dopłacić. Sytuacja ta powoduje realne uszczuplenie jego majątku. Z jednej bowiem strony nie jest w stanie realnie odzyskać wierzytelności wobec dłużnika zaliczonej na poczet ceny nabycia (zgodnie z postanowieniem o przysądzeniu), a z drugiej jest zobowiązany do dopłaty za cenę nabycia.
13. W istocie cała konstrukcja zaskarżonych przepisów jest błędna z uwagi na kolejność oraz treść czynności, które wprowadzają nabywcę nieruchomości w pułapkę prawną. Jak wykazano powyżej w sprawach analogicznych jak postępowanie, którego uczestnikiem jest skarżący, istnieją dwa sprzeczne postanowienia, które przeciwnie regulują jego obowiązki. Co więcej, postanowienia te powodują stan niepewności oraz wpływają na podejmowane przez niego decyzje życiowe. Nabywca-wierzyciel nieruchomości w istocie przez dłuższy czas pozostaje w stanie niepewności co do swoich obowiązków i to pomimo istnienia prawomocnego postanowienia o przysądzeniu. Tym samym obywatel (nabywca) nie może mieć zaufania do organów państwa. Jego decyzje życiowe są podejmowane na podstawie postanowienia o

przysądzeniu, które jednak może w stać w sprzeczności z kolejnym postanowieniem (w przedmiocie zobowiązania do dopłaty).

14. Z uwagi na powyższe wnoszę i wywodzę jak na wstępie.

Recepcja Prawny
Adam Florczyk

Załączniki:

1. pełnomocnictwo wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej,
2. postanowienie Sądu Rejonowego w S z dnia września 2016 roku (sygnatura akt),
3. postanowienie Sądu Rejonowego w S z dnia sierpnia 2017 roku (sygnatura akt),
4. postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia stycznia 2018 roku (sygnatura akt),
5. sześć odpisów.